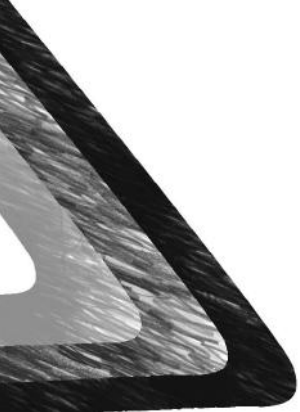

TEATR LALKI
TĘCZA

TRÓJKA NA GŁOWIE

PRACOWNIA EDUKACJI TEATRALNEJ
MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELI

Publikację dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Opracowanie metodyczne

Katarzyna Piwońska

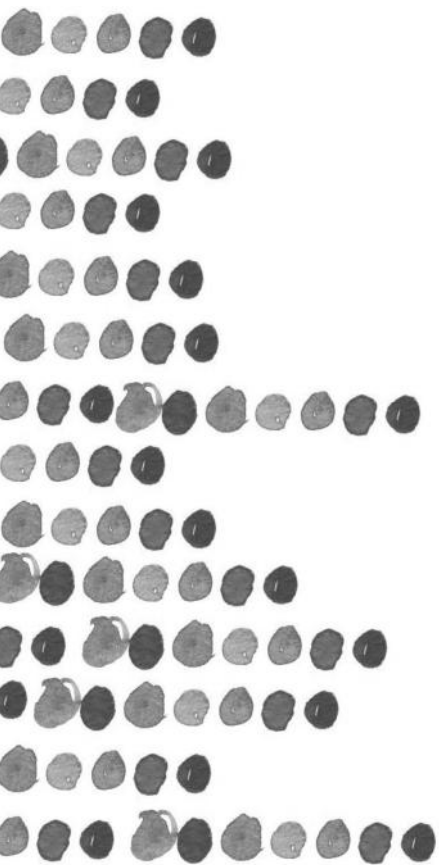
oraz

Patrycja Nowak Moszczyńska

Joanna Stoike Stempkowska

Opracowanie graficzne

Magdalena Katolik

Wstęp

Zeszyt zawiera zestaw scenariuszy, które są propozycją pracy
lekcji wokół spektaklu z repertuaru Teatru „Tęcza” – „TRÓJKA I
GŁOWIE.

*Nie chcemy młodym widzom sugerować, co powinni w spektaklu
zobaczyć i jak to zinterpretować – przeciwnie: proponujemy lek-
cje, które umożliwiają im wypowiedzenie tego, co sami zauważy-
li, odebrali. Dlatego zebrane tu pomysły na zajęcia nie zawierają
gotowych interpretacji – składają się z ćwiczeń rozgrzewkowych
i zadań, które mają pomóc uczniom samodzielnie zmierzyć się
z tematami podejmowanymi w poszczególnych przedstawieniach.
Kolejne sekwencje działań stwarzają okazję do przyjrzenia się
uważnie swojemu odbiorowi i skonfrontowanie go ze spostrzeże-
niami koleżanek i kolegów z klasy, co pozwala zbudować wielowy-
miarowy ogląd spektaklu.*

*Ten zestaw scenariuszy został zbudowany według założenia, że
wykorzystanie metod teatralnych do pracy na lekcji dopiero pod-
dane wspólnej lub indywidualnej refleksji pozwala uczniom lepiej
zrozumieć swoje doświadczenie, a przez to rozwijać się. Dlatego
poszczególnym ćwiczeniom towarzyszą zestawy pytań skonstru-
owane tak, aby po twórczym działaniu uczestnicy mogli się przyj-
rzeć mu z krytycznej perspektywy.*

*Każdy scenariusz stanowi samodzielną całość – można je jednak
modyfikować, wybierając tylko określone elementy lub łącząc je
między sobą. Mamy nadzieję, że zaproponowane ćwiczenia staną
się także inspiracją podczas budowania własnych lekcji na inne
tematy.*

Lekcja pierwsza

Do przeprowadzenia przed obejrzeniem spektaklu „TRÓJKA NA GŁOWIE”. Dla klasy 6 szkoły podstawowej oraz klas 1-3 gimnazjum.

Temat: **Porządek musi być?**

Rozgrzewka

1. Poproś uczniów, by utworzyli koło. Niech na Twój znak, wszyscy staną w pozycji, która wyraża ich pierwsze skojarzenie ze słowem porządek. Daj im chwilę na to, by wszyscy mogli ogarnąć wzrokiem pozostałe osoby. Poproś, by wrócili do neutralnej postawy.

Zapytaj, co się stało z ciałami? Czy było coś typowego lub łączącego ich pozycje? Co to mówi o ich wyobrażeniu o porządku? Jak uczniowie czuli się w tych pozycjach – czy było im wygodnie? Jakie wrażenia im towarzyszyły, co odczuwali?

Następnie poproś, by na Twój znak poszukali dla swoich ciał pozycji, która jest zaprzeczeniem porządku. Ponownie poproś o przyjrzenie się wzajemnie całej grupie i powrót do neutralnej postawy.

Zapytaj, co teraz wydarzyło się z ciałami? Jakie uczniowie zauważają prawidłowości? Jak czuli się w nowych pozycjach? Co zmieniło się w stosunku do pierwszych figur? Jakich określeń można użyć do opisanego przeciwieństwa porządku?

2. Poproś uczniów, by wszyscy zaczęli chodzić po sali w różnych kierunkach, dbając, by cała przestrzeń była wypełniona w miarę możliwości ludźmi. Niech nie przerywają ruchu – mogą zmieniać jego tempo, kierunek, sposób chodzenia, ale nie zatrzymywać się ani na moment. Po chwili poleć, aby – nadal bez zatrzymywania się – spróbowali uporządkować ruch całej grupy.

Po paru minutach poproś uczniów o zatrzymanie. Stańcie ponownie w kole i porozmawiajcie o tym, co się stało po Twoim poleceniu.

Czy udało się uporządkować ruch całej grupy? W jaki sposób? Jakie czynniki sprawiły, że się udało – a co przeszkadzało? Jaki był ten uporządkowany ruch? Lub: dlaczego nie udało się uporządkować go? Co w tym przeszkodziło?

3. Poproś, by uczniowie stanęli w parach – niech przez trzy minuty puszcza wodzę fantazji i wspólnie wyobrażą sobie, jak wyglądałby świat, z którego usunięty został porządek.

Na koniec porozmawiajcie wspólnie o tym, co pojawiło się w Waszych wizjach – czy są one bardziej katastroficzne, czy raczej sielankowe? Czy w takim świecie dałoby się żyć?

Zadanie

Etap I

Podziel klasę na sześć grup. Poproś, by trzy zespoły porozmawiały o tym, w jakich sytuacjach – w życiu codziennym lub oficjalnych/publicznych – porządek jest potrzebny i ważny, a kolejne trzy – o tym, w jakich jest zbędny, kiedy przeszkadza. Niech zespoły wysłuchają propozycji wszystkich członków i zastanowią się wspólnie nad tym, dlaczego (w zależności od tematu) – porządek się przydaje bądź stanowi przeszkodę. Zachęć uczniów do tego, by bazowali na swoim doświadczeniu, sytuacjach ze swojego otoczenia i własnych obserwacjach. Możesz też wyznaczyć konkretny obszar tematyczny (np. życie szkolne).

Etap II

Poproś zespoły, aby spośród wszystkich omówionych sytuacji wybrały po jednej, która wydaje im się najbardziej interesująca lub wzbudziła największą dyskusję. Następnie niech krótko opisz ją na kartce. Gdy opisy będą gotowe, grupy przekazują swoje kartki jednego z zespołów o przeciwstawnym temacie.

Grupy, które otrzymały sytuacje, w których porządek jest pomocny, rozmawiają o tym, jaki wpływ mogłoby wywrzeć na nie zaburzenie porządku. *Jakie czynniki mogłyby przyczynić się do tego? Jakie to niesie ryzyko – a może pojawiają się też jakieś korzyści?*

Grupy, które otrzymały sytuacje opisujące pozytywny wymiar braku porządku, zastanawiają się, jak wpłynęłoby na nie wprowadzenie porządku – *co by się zmieniło, jakie byłyby konsekwencje? Czy to by coś utrudniło – a może właśnie odwrotnie?*

W podsumowaniu porozmawiaj z uczniami o tym, jak po dzisiejszych zajęciach podchodzą do zagadnienia porządku – *czy zmieniło się jakoś postrzeganie tej kwestii, gdzie on pomaga, a gdzie przeszkadza? Czy porządek może mieć swoje granice? Czy można z niego zrezygnować całkowicie?*

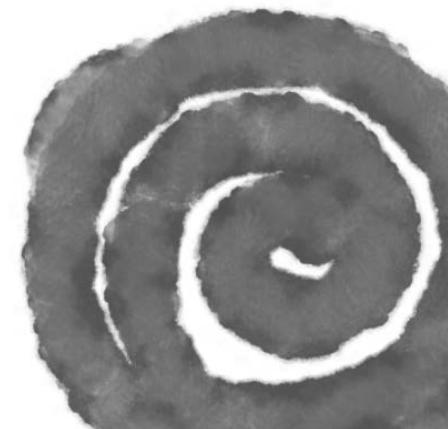
Wariant zadania

Jeżeli klasa czuje się ze sobą na tyle swobodnie, by podjąć się mikro działań teatralnych, możesz przeprowadzić to ćwiczenie w wariacie performatywnym: poproś grupy o przygotowanie scenek, w których przedstawią otrzymaną sytuację wprowadzając do niej element porządku lub usuwając go. Wówczas konsekwencjom przyjrzyjcie się wspólnie, omawiając poszczególne mini etudy po ich prezentacji.

Etap III

Poproś uczniów, aby każdy z nich zastanowił się nad dokończeniem zdania „*Porządek jest jak...*”. Następnie niech w parach wymienią się swoimi metaforami i porozmawiają o tym, jak je rozumieją.

Lekcja druga

Do przeprowadzenia po obejrzeniu spektaklu „TRÓJKA NA GŁOWIE”. Dla klasy 6 szkoły podstawowej oraz klas 1-3 gimnazjum.

Temat: Jedyńka, Dwójka, Trójka - wokół nas.

Rozgrzewka

Poproś uczniów, by rozpoczęli spacer po sali swoim naturalnym krokiem. Niech chodzą w różnych kierunkach, uważając, żeby nie wpaść na inne osoby. Na Twój znak niech wszyscy zmienią swój krok na taki, który kojarzy im się z postacią ze spektaklu – Jedyńką. Pozwól im chwilę spacerować jak Jedyńka i przyglądać się innym osobom. Następnie poproś o powrót do ich ruchu i wcielenie się sposobem przemieszczania w kolejną postać – teraz niech każdy stanie się Dwójką. Potem zaproś wszystkich do zmienienia ruchu na taki, który byłby ich zdaniem właściwy Trójce. Za każdym razem daj uczniom chwilę na przemieszczanie się jak podana postać i przyglądanie się ruchowi pozostałych osób. Zaznacz, że nie chodzi o naśladowanie aktorek ze spektaklu, ale o własną interpretację każdej postaci, rodzaj ruchowej wariacji na jej temat.

Następnie poproś, aby każdy wybrał w myślach jedną z postaci i zaczął poruszać się tak jak ona. Tym razem jednak, spotykając inną postać – niech powita ją lub wejdzie w krótką interakcję. Daj uczestnikom kilka minut na to ćwiczenie – tak, by każdy miał okazję spróbować kilku konfiguracji. Na zakończenie stańcie w kole i zastanówcie się nad ruchem poszczególnych postaci – *co cechowało ruch Jedynek, Dwójek, Trójek? Spróbujcie go wspólnie scharakteryzować, poszukać słów na opisanie jego specyfiki. Zapytaj, co się wydarzyło, kiedy pojawiły się interakcje między postaciami – co zaobserwowali uczniowie w wymianach swoich powitań?*

Zadanie

Etap I

Podziel klasę na sześć zespołów – przyporządkuj do nich poszczególne postaci (po dwie grupy dla jednej bohaterki). Niech każdy z nich zastanowi się nad swoimi pytaniami, wątpliwościami związanymi z każdą postacią – *co w każdej z nich jest zastanawiającego, niejasnego, dziwnego?* Niech swoje pomysły zapiszą w formie pytań (jedno pytanie na jednej kartce). Poproś, by zespoły wrzuciły pytania do pudełek odpowiadających każdej postaci.

Etap II

Niech zespoły wylosują po kilka pytań z pudełka przyporządkowanego każdej postaci (po 2-4). Ich zadaniem jest teraz przyjrzeć się wspólnie każdej z bohaterek spektaklu, posługując się w rozmowie pytaniami na jej temat.

Etap III

Poproś, aby każdy zespół spróbował poszukać postaw, które reprezentują Jedyńka, Dwójka i Trójka w rzeczywistości poza spektaklowej, w świecie, który nas otacza. Niech chwilę porozmawiają o tym, gdzie dostrzegają przejawy takich zachowań, potrzeb i konfliktów postaw, jak pomiędzy bohaterkami.

Następnie poleć, by zespoły wybrały jedną z omówionych sytuacji i wspólnie opracowały scenę dialogu między jej uczestnikami (dowolną liczbą, której wymaga wybrana przez nich sytuacja). Niech zaprezentują je w formie czytania z podziałem na role. W podsumowaniu zaproś uczniów do rozmowy o zaprezentowanych przez nich dialogach. Porozmawiajcie o relacji tych scen z sytuacjami ze spektaklu.

Lekcja trzecia

Do przeprowadzenia po obejrzeniu spektaklu „TRÓJKA NA GŁOWIE”. Dla klasy 6 szkoły podstawowej oraz klas 1-3 gimnazjum.

Temat: Ćwiczenia z patrzenia.

Rozgrzewka

Postaw na środku sali dowolnie wybrany obiekt, na przykład krzesło lub plecak. Poproś uczniów, aby każdy z nich przygotował krótki opis przedmiotu, który widzi. Następnie usiądźcie w kole i przeczytajcie kolejno swoje opisy (lub kilka-kilkanaście wybranych). Porównajcie je – czy wszyscy zobaczyli to samo? Jak różniły się od siebie opisy? Czy były elementy, na które zwrócili uwagę wszyscy? Czy jakieś elementy pojawiły się tylko u pojedynczych osób? A może jest coś, na co jeszcze można by zwrócić uwagę? Jak myślicie, z czego wynika różnorodność przygotowanych opisów? Co dało przeczytanie wielu różnych opisów?

Zadanie

Etap I

Podziel klasę na sześć zespołów – przyporządkuj po dwa dla każdej z bohaterek spektaklu. Powiedz, że ich zadaniem jest przygotowanie instalacji plastycznej pt. „Świat oczami Jedyńki/Dwójki/Trójki” (w zależności od przypadającej grupie bohaterki). Do stworzenia jej każda ekipa ma do dyspozycji jedną ławkę oraz przedmioty znajdujące się w sali i te, które uczniowie mają przy sobie. Daj zespołom pięć minut na pracę, po jej zakończeniu poproś o obejrzenie poszczególnych instalacji. Pozostaw uczniom kilka minut na swobodne przyglądanie się poszczególnym pracom.

Następnie zestawcie ławki tak, byście mogli je otoczyć kręgiem. Porównajcie poszczególne instalacje – poszukajcie cech wspólnych w pracach dotyczących konkretnych bohaterek. *Czym różni się od siebie światy trzech postaci? Z czego według uczniów wynika to, jak bohaterki widzą świat?*

Etap II

Zapowiedz, że teraz pora na to, by zastanowić się nad samymi bohaterkami: jak każda z nich widzi siebie i z czego to wynika. Niech osoby z różnych zespołów (z pierwszego etapu) stworzą trójki – tak, by w każdej znalazły się trzy różne postaci. *Zadaniem wszystkich zespołów będzie przedyskutowanie, co każda z trzech bohaterek myśli na swój temat? O czym marzą bohaterki? A czego się boją? Jak każda z nich postrzega samą siebie i z czego to przekonanie się bierze? W jakich momentach zostaje to zachwiane?* Możesz rozdać zespołom tematy do dyskusji wydrukowane na kartkach lub zapisać na tablicy.

Etap III

Poproś trójki o to, by każdy zastanowił się nad relacjami pomiędzy bohaterkami. Ich zadaniem będzie teraz stworzenie z własnych ciał rzeźby, która zwizualizuje te relacje. Podkreśl, że w tym zadaniu bardzo ważne są dwie rzeczy:

- by figury poszczególnych postaci w rzeźbie były na tyle czytelne (poprzez mimikę, pozycję ciała), żeby odbiorcy mogli zidentyfikować, której bohaterce odpowiadają;
- układ figur względem siebie powinien oddawać wzajemne relacje pomiędzy wszystkimi postaciami.

Po zakończonej pracy poproście kolejne trójki o prezentację swoich rzeźb. Pozostałym uczniom poproś o skomentowanie oglądanej pracy. Zapytaj, *po czym rozpoznają określone bohaterki i w jaki sposób została ukazana relacja między nimi w danym pomniku – o czym świadczy pozycja ciał i ich wzajemne usytuowanie.*

Lekcja po spektaklu

Do przeprowadzenia po obejrzeniu dowolnego przedstawienia.

Poproś uczniów o to, by stanęli w dwóch kołach (wewnętrznym i zewnętrznym). Niech osoby z obu kręgów zwrócą się twarzami do siebie. Powiedz, że ich zadaniem będzie przeprowadzenie w parach dwuminutowych rozmów na podane przez Ciebie hasła. Po każdej z nich osoby z wewnętrznego kręgu przesuwają się o jedną osobę w lewo – tak by przy każdym temacie spotkać się z nowym rozmówcą. Po upływie dwóch minut daj znak do zmiany duetów. Poniżej znajdują się hasła do omówienia w parach:

Co było dla Ciebie najzabawniejszą rzeczą w spektaklu? Co było dla Ciebie najbardziej nudnym elementem przedstawienia? Co w spektaklu było dla Ciebie najbardziej niezrozumiałe? Jaka sytuacja w spektaklu była dla Ciebie najbardziej poruszająca? Która wypowiedź, zdanie najbardziej zapadło Ci w pamięci? Która z postaci była dla Ciebie najciekawsza i dlaczego?

Zadanie

Etap I

Rozłóż przed uczniami wielki arkusz papieru i przybory do pisania i rysowania. Powiedz, że będziecie tworzyć mapę obejrzanego przedstawienia – każdy może na nią nanieść dowolne elementy, które z jego perspektywy były ważne (narysować postaci/sceny/elementy scenografii/rekwizyty, zapisać cytaty z ważnymi wypowiedziami bohaterów lub własne skojarzenia, myśli). Jeden uczeń może narysować kilka elementów. Zachęć uczniów do tego, by patrzyli, co zamieszczają koledzy i koleżanki i starali się dbać o spójność całej mapy. Daj uczniom maksymalnie dziesięć minut na tworzenie rysunków i zapisków.

Etap II

Zaproś klasę do „zwiedzania” Waszej pracy. Poproś, by wszyscy przyjrzeni się temu, co pojawiło się na arkuszu. Po chwili usiądźcie wokół narysowanej mapy.

Zaproś pierwszą chętną osobę, by powiedziała, jaki element umieściła na klasowym rysunku i dlaczego zdecydowała się właśnie na ten.

Następnie zachęć, by głos zabarała kolejna osoba, która wybrała ten sam element (lub związany z nim w jakiś sposób) i opowiedziała o swoim wyborze.

Ważne, by poznać motywacje każdej osoby – ponieważ te same elementy mogą pojawić się z zupełnie innych powodów.

Szukaj z uczniami powiązań pomiędzy poszczególnymi elementami mapy: przyjrzyjcie się wszystkim rysunkom i zapiskom na niej.

Możesz też dodawać wraz z uczniami dodatkowe elementy – np. strzałki, podpisy, tworzyć legendę – żeby pokazać relacje pomiędzy elementami mapy lub zapisać kolejne komentarze oraz wypowiedzi.

Wariant zadania dla grup starszych

Etap I

Usiądźcie w jednym kręgu. Rozdaj każdemu z uczniów pasek papieru i poproś, by dokończył na nim zdanie: *Dla mnie ten spektakl był o...*

Etap II

Zaproś uczniów do podzielenia się swoimi zdaniem. Stwórzcie z pasków mapę tematów, które dostrzeżecie w przedstawieniu – pogrupujcie poszczególne kartoniki w ten sposób, aby blisko siebie znalazły się zbliżone zagadnienia. W ten sposób niech uczniowie utworzą kilka grup (zgodnie z tym, w jakim miejscu umieścili swój pasek) – każda odpowiadająca jednemu obszarowi tematycznemu.

Etap III

Zaproś grupy do tego, by poszukały w spektaklu pięciu kluczowych momentów dla danego tematu – *w jakiej scenie po raz pierwszy pojawia się ten temat? Jak się w spektaklu rozwija? Która scena jest jego zamknięciem?*

Etap IV

Rozdaj zespołom duże arkusze papieru (najlepiej większe niż A3) i poproś, by przygotowały wspólnie własną wersję plakatu do obejrzanego spektaklu – tak, by w wybrany przez zespół sposób odnosił się do omówionego przez grupę tematu.

Etap V

Po skończonej pracy niech zespoły zaprezentują sobie wzajemnie plakaty – najpierw niech odbiorcy przedstawiają swoje skojarzenia i interpretacje, a następnie poproś o komentarz zespół autorów.

W podsumowaniu zaproś uczniów do porównania plakatów – nie skupiajcie się na warstwie artystycznej, ale na tym, *na co kładą nacisk, jakie uruchamiają skojarzenia, które aspekty przedstawienia zostają na nich uwypuklone i jak to może kształtować oczekiwania przyszłego widza.*

Drodzy Nauczyciele!

Cieszymy się że skorzystaliście z powyższych materiałów edukacyjnych i liczymy, że będą one inspiracją do dalszych teatralnych eksperymentów. Mamy nadzieję, że Pracownia Edukacji Teatralnej stanie się długofalowym projektem stanowiącym pomost pomiędzy kulturą i edukacją. Projektem, który udowodni, że jednocześnie mogą iść ze sobą w parze dobra rozrywka i mądry przekaz. Dzisiejsza misja teatru nie ogranicza się jedynie do prezentowania spektakli. Zadaniem tej instytucji jest unaocznianie ważnych społecznie problemów, a teatr wykorzystać można jako swojego rodzaju medium, dzięki któremu łatwiej poruszać trudne tematy. Teatr może dzięki temu stać się z jednej strony sprawczą instytucją, która wnika w przestrzenie szkolne z przesłaniem, a z drugiej strony tę kreatywną przestrzeń może udostępnić u siebie i dać miejsce do dyskusji, rozmów i rozważań.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**ODN
SŁUPSK**

CYFROWA VECTRA
TV SŁUPSK

**RADIO
SŁUPSK**

**GŁOS
POMORZA**

naszemiasto.

GP24.pl

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Państwowy Teatr Lalki Tęcza
ul. Waryńskiego 2
76-200 Słupsk

E: spektakle.tecza@gmail.com
T: 601 962 305
T: 59 842 87 94

www.teatrlalkitecza.pl
www.facebook.com/teatrtcza

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO